

SEPTEMBER 1956

MEDEDELINGENBLAD
VAN DE
NEDERLANDSE WERKGEMEENSCHAP VOOR INDIVIDUALPSYCHOLOGIE

Redactie: Mevr. G. Polak-de Meyer, Reynier Vinkeleskade 24,
Amsterdam-Z., Tel. 799028.

Dr J.H. Delhez
J. Vinkenborg

WELKOM AAN ONZE NIEUWE CURSISTEN.

24 September, waarschijnlijk ongeveer gelijk met 't verschijnen van deze mededelingen, zullen weer nieuwe cursisten hun intrede doen op onze Maandagavondcursus in 't Centraal Station.

Als steeds zullen er weer "vogels van diverse pluimage" bij zijn, mensen uit verschillende belangstellingsrichtingen en verschillende beroepen. Ook de redenen waarom ze de cursus volgen zullen verschillend zijn. Maar we hopen dat zij allen toch na kortere of langere tijd zullen ervaren, dat de individualpsychologische beschouwingen voor ieder een verrijking kunnen betekenen, mits men er zich werkelijk rekenschap van geeft, dat het niet gaat om het leren van een theorie, maar om het zich openstellen en leren begrijpen van zichzelf en van de medemens.

Wanneer men ons vraagt: "Wat heb ik aan deze cursus?", dan durven we rustig te zeggen "Veel". En als men dan verder doorvraagt en precies wil weten "Ja, maar wat heb ik er in mijn geval aan?", dan moeten we zeggen: "Dat hangt geheel van U zelf af".

Op de cursus kunnen we slechts enkele perspectieven openen, wijzen op patronen, die veel voorkomen, waarschuwen tegen de meest voor de hand liggende fouten en een begrip trachten te geven van de levensstijl en haar invloed, van de grote waarde van bemoediging in de opvoeding en de omgang met mensen, we kunnen 't begrip gemeenschapsgevoel wat meer relief geven en 't verschil laten zien tussen normaal en neurotisch gedrag. We kunnen lectuur opgeven, gevallen bespreken, discussiëren. Maar de hoofdzaak blijft toch steeds de persoonlijke verwerking.

We hopen, dat op deze wijze de cursus, of liever de kennis-

making met de individualpsychologie, voor U allen een steun bij Uw werk en een verdieping van Uw inzicht mag brengen, zoals ook wij zelf dit dankbaar ervaren hebben.

J.V.

GEMENGDE BERICHTEN.

... "In de Australische stad Sydney is een delegatie van drie Japanse parlamentsleden aangekomen, ten einde de mogelijkheid te bestuderen de lichaamslengte van de Japaners te vergroten."

... "Het is of alle verbittering, die zich in generaties van het Franse volk sinds het midden van de vorige eeuw is gaan opstapelen, over het geleidelijk achterop raken van la grande nation, opeens tot uitbarsting komt in de felheid waarmee men Nasser te lijf gaat."

... "De autoriteiten van Sturgis zeggen over inlichtingen te beschikken, dat duizend blanken van plan zijn, een actie te ontketenen tegen de toelating van negerkinderen op de middelbare school."

... "De politie neemt aan, dat het kind gestolen is door een kinderloze vrouw, of door iemand, die het aan kinderloze ouders wil verkopen.".....

Het is niet zo moeilijk met een bloemlezing uit krant en tijdschrift aan te tonen, dat angst en minderwaardigheidsgevoelens in het intermenselijk verkeer een grote rol spelen. Het is duidelijk dat een vaag, de gehele persoonlijkheid rakend gevoel van onveiligheid en insufficiëntie, gestalte gegeven kan worden door het vast te knopen aan verschillen in lichaamsbouw, ras, maatschappelijke status, enz. Voor de betrokkene heeft dit het voordeel, dat hij deze verschillen als oorzaken van zijn minderwaardigheidsgevoelens kan beschouwen en zich ontslagen kan achten van de plicht "moed te vatten". Hij kan de illusie handhaven, dat zijn krampachtige en irreële pogingen om deze verschillen op te heffen zinvol zijn. Hij kan dit zolang hij symbolen voor oorzaken aanziet. Pas als het hem lukt de vermeende oorzaak van zijn minderwaardigheidsgevoel, armoede, onwetendheid, lichaamsgebrek op te heffen, komt zijn levensbeschouwing in gevaar. Slechts een manier blijft hem over om aan de verantwoordelijkheid voor zijn eigen ontmoedigde levensstijl te ontkomen. Hij kan een ander symbool tot oorzaak verheffen, de rijke zijn onwetendheid, de geleerde zijn gebrek aan

savoir-vivre, de machtige zijn isolement. Is er geen alternatief? Zeker. Uit alle tijden en windstreken zijn formuleringen tot ons gekomen van "het ene nodige" om tot een volwaardig, gelukkig medemens uit te groeien. Koningin Juliana formuleerde het voor het congres over menselijke verhoudingen, verleden week te Nijmegen gehouden, als volgt: "Neem de medemens zoals hij is in zijn hulpbehoevendheid, die niet kleiner is dan die van u zelf; heb eerbied voor zijn gaven en talenten en voor zijn pogingen ten goede; geef hem de waardigheid, die ge persoonlijk zoudt willen genieten, en dan nog met interest." Hoe reëel en onontkoombaar dit advies ook lijkt, niemand zal beter dan de Koningin zelf beseffen, dat nog heel wat werk verzet zal moeten worden voor de mens van zijn gewapende angst durft af te zien.

v. A.

VERSLAG van de Individualpsychologische cursus, gehouden in Amersfoort 30 Juni en 1 Juli 1956, onder de titel:

DE PSYCHOLOGIE VAN DE MISDADIGER.

Mr G.W.Arendsen Hein - Mogelijkheden en grenzen v.d. hulpverlening.

Een kleine historische terugblik. De tijden zijn snel veranderd. 1772: fragment uit dagboek van een Amsterdams advocaat (hij had een man, die valsheid in geschrifte had gepleegd tot 10 jaar gevangenisstraf zien veroordelen): "Deze snaak is er wonderwel afgekomen". 10 jaar vond men een kleinigheid voor zo'n vergrijp. In 1832 werd in Engeland een 9-jarige jongen voor een klein diefstalletje nog ter dood gebracht. In Nederland werd in 1878 een 5½-jarig meisje door de rechtbank te Goes veroordeeld tot 7 jaar gevangenis. Onder invloed van de internationale strafrechtelijke wetenschap, die er naar ging streven niet de daad maar de dader, aldus niet volgens vastgestelde schablonen te moeten straffen ging men in Nederland pleiten voor het beruchte artikel: "Wanneer een misdadiger lijdende is aan ziekelijke stoornis in z'n geestvermogens, zal hem de daad slechts ten dele worden toegerekend met verminderde straf". Bij deze nieuwe gedachte hoorden wij hier stemmen opgaan als "Een ziekelijke vorm van menslievendheid."

Dat waren dus symptomen, die een grote omwenteling te zien gaven; wij hebben socialer leren denken op allerlei gebieden; ook in de strafrechtelijke wetenschappen en in de penitentiaire politiek heeft zich dit proces voltrokken. Dat we socialer hebben leren denken komt, doordat we steeds meer genoodzaakt worden ons met de societas uiteen te zetten. In pre-historische tijden speelde het probleem van de samenleving een veel geringere rol. Het aantal mensen was kleiner; de ruimte dus groter met minder verkeer. Je kon naar een andere plek, als het je op een bepaalde plek te druk werd. Bij een vete kon men dus ergens anders heen gaan. Bovendien waren er toen andere dingen, die de mensen bijna geheel in beslag namen, zoals het voortbestaan van de soort tegen allerlei agressies als natuurrampen, ziekten, etc. Het kweken van nageslacht en het sterk maken van de eigen kinderen was veel noodzakelijker dan thans. De agressieve en de seksuele functies waren dus primair. Nu het menselijk contact groter is geworden, is het misschien zó, dat in de hele scala van het menselijk bedrijf het veel meer naar de sociale component gaat, dus om met de medemens relaties aan te gaan, opdat alle partijen zich kunnen handhaven. De tijd is dus rijper geworden. Ook ziet men datzelfde verschijnsel op het terrein van de filosofie. Onder invloed van de fenomenologische antropologie heeft men daar in de laatste jaren ook gezien, dat de menselijke persoonlijkheid meer aandacht heeft gekregen. Ook daar heeft men aandacht voor het autonome beginsel in de mens, wat doet zien, dat de mens niet zo causaal gedetermineerd is als in de biologische wetenschap van de vorige eeuw werd gedacht, waardoor de fylosofische stelsels net als de analytische psychologie de mens bepaald zien door zijn driftstructuur, door deze drijfveren, die beperking ondervinden van de buitenwereld, waaruit het menselijk gedrag zou resulteren. De wetenschap is snel gevorderd en nu hebben we de mens meer leren zien als niet meer zo bepaald door allerlei gegevens die onveranderlijk zijn. We hebben de mens meer vrijheid en zelfstandigheid gegeven. Overal merken we een streven om de mens in de collectiviteit toch z'n individualiteit met z'n scheppende activiteit te doen behouden. Er komen grotere mogelijkheden, die door de ontwikkeling van de medische psychologische wetenschap zijn ontstaan o.a. voor misdadigers, betere diagnostiek, betere hulpmiddelen om na te gaan waar de stoornissen zitten en betere methoden om ze te behandelen met ook betere inrichtingen ter resociali-

sering. Niet meer dan een 10-tal jaren geleden was ik in de gelegenheid met de staf van de Utrechtse psychiatrische faculteit in de inrichting te Avereest (asyl voor psychopaten) een bezoek te brengen. We troffen daar 300 mensen bij elkaar. De directeur was de enige arts; z'n vrouw was weliswaar ook arts maar had wegens het huishouden en de kinderen weinig tijd over. Het begrip "psychopaat" was toen een vergaderbak, een benaming voortkomende uit verlegenheid door onkunde om tot een gedifferentieerde diagnose te komen. Dan plakte men op zo iemand het etiket psychopaat en hij werd ter beschikking van de regering gesteld en zo werden ze met z'n driehonderden daar krachtens de wet "behandeld". Als een "psychopaat" een lastig element in de maatschappij was en zich daar misdadig te weer stelde, nam men dit middel ter hand, maar wat die psychopatie inhield, dat wist niemand. Wel gebruikte men benamingen als b.v. "debiel" en "hystericus" e.d., maar die waren meer een brevet van de onkunde van de diagnosticus, die zichzelf gerust stelde door de "psychopaat" een hopeloos geval te vinden; dan hoef je aan zo iemand niets meer te doen.

De mensen waren dus allemaal bij elkaar in dat asyl en de directeur liet een noodkreet aan onze groep horen en om een goede indruk te geven liet hij ons een reeks van mensen zien: een suikerzieke met uitzonderingstoestanden (psychische alteraties als het suikergehalte daalde en in zo'n toestand had hij iets misdaan); een lijder aan een ongeneeslijke vorm van krankzinnigheid (schizofreen), dus iemand die niet daar, maar in een krankzinnigengesticht thuis hoort; een zwakzinnige jongen, die een aanlegdefect had, tengevolge waarvan hij niet meer als toerekeningsvatbaar kon worden bestempeld; iemand met een hersengezwel met als gevolg ook psychische alteraties; iemand in de na-toestand van een hersenontsteking. Dus een reeks van mensen die door geheel verschillende oorzaken tot deze dingen waren gekomen. Een hopeloze toestand was het om met deze mensen iets te bereiken.

Tegenwoordig is hier veel ten goede veranderd. Wij hebben een betere diagnose met meer differentiatie. Epileptici worden speciaal behandeld; zwakzinnigen komen in een aparte groep, in aparte inrichtingen. Schizofrenen gaan in een krankzinnigeninrichting. Bij meer uitgesproken andere stoornissen wordt de interne geneeskunde ingeschakeld. Speciale neurotische delinquenten gaan naar "Groot Batelaar"

en krijgen daar een adequate behandeling. Behalve dat we nu gekomen zijn tot grotere differentiatie van de vroeger alleen maar met het etiket psychopaat aangeduide mensen, hebben we in de laatste jaren geleerd iets van onze vooroordelen kwijt te raken. Zo hadden we het somatisch vooroordeel, doordat men een sterke scheiding maakte tussen lichaam en geest, waardoor men een bepaalde stoornis te veel gedetermineerd zag door een bepaalde lichamelijke factor. Zo hing men een tijd lang de "hersensmytologie" aan, alsof bepaalde plaatselijke stoornissen in de hersenen bepaalde stoornissen in het gedrag met karakterverandering van de persoon zouden opleveren. Natuurlijk is het wel zo, dat een bepaalde stoornis in de hersenstructuur bepaalde veranderingen kunnen opleveren, maar het is niet zo dat men de functies precies kan localiseren. Men kan dit in de hersenen niet topografisch bepalen en zeker niet voor de psychische instelling en voor de karakterkwaliteiten. Dan zijn er bepaalde fysische vooroordelen als de overwaardering van het empirisch benaderen. Bij het verabsoluteren van de deductieve methode, zoals deze zo'n snelle vlucht nam met betrekking tot exact meetbare dingen, kwam men aan andere mogelijkheden niet toe. Ook hier is onze gezichtskring verruimd en kwam men tot de invoelende methode en de ontwikkeling van de fenomenologie. Onze wijze van benadering van de verschillende problematiek heeft ook hier uitbreiding ondergaan. Nog andere vooroordelen voor het onmaatschappelijk gedrag zijn ongetwijfeld de godsdienstige en de moraliserende, zoals het in genade aannemen of het op een enigszins vergevende wijze (van boven naar beneden) als aan een arme zondaar, mits deze zijn gedrag wilde verbeteren. Dan hebben we het psychologisch vooroordeel als zou het een plicht zijn alles te begrijpen alsof elke reactie van de mens voor interpretatie vatbaar zou moeten zijn. Het is echter een feit, dat men in de therapeutische ervaring nu en dan voor niet verklaarbare dingen komt te staan en als men nu alles op een bepaald grondschabloon wil plaatsen, dan doet men de mens onrecht, dan gaat men hem reduceren tot speciale theoretische concepties, waarmede men afbreuk doet aan z'n vermogen tot vernieuwing, tot creativiteit. Al deze vooroordelen zijn de laatste jaren dus wel meer tot ons doorgedrongen en ook op het terrein van psychiatrie en psychologie persen we de mensen niet meer in hokjes. Maar hoe staat het er mee wanneer wij afzien van de delinquenten, die niet in aanmerking komen voor bijzondere behandeling in

verband met gestoorde hersen- of andere functies. Dat zijn de delinquenten, die onder de groep van U en mij te vinden zijn. Goethe zegt: Es gibt kein Verbrechen, dessen ich mich nicht für fähig halte. Dat is eigenlijk niets bijzonders als we denken aan de daad, die iemand pleegt of bedenkt of droomt, ofschoon we dan zeggen: hoe is het mogelijk dat ik dat in me omdraag. De grens naar de overtreding, naar het ontoelaatbare ligt niet al te scherp. Je kunt niet zeggen: die en die groep mensen hebben een schone lei. Neurotische delinquenten zijn niet die mensen, die wel eens een delict begaan en óók neurotische symptomen hebben, maar het zijn de mensen, zoals wij allemaal. Neurotische mensen zijn mensen, waarbij het plegen van het delict een symptoom geworden is, waarbij het hoofdkenmerk van hun neurose is het "plegen van a-sociale handelingen". Het gedrag van de criminoticus is het symptoom van z'n aanpassingsstoornis. Deze mensen vertonen een grote mate van minderwaardigheidsgevoel en ontmoediging en de misdaad is hun uitdrukkingsvorm van sociale ontmoediging.

Het is een mens, die het vertrouwen in zichzelf verloren heeft, dat hij zich met normale aanpassingsmiddelen zou kunnen handhaven in de maatschappij, die een grote mate van wantrouwen heeft in zichzelf en dus in zijn medemensen, hetgeen voor hem een grote mate van isolement teweeg brengt, dat weer tot gevolg heeft dat hij (ook weer vanuit z'n isolement) er toe komt zich lustpremies te verschaffen door zijn medemens te benadelen of te vernederen, of aan te vallen. Al deze neigingen bij elkaar vinden we in sterke mate bij de delinquent aanwezig. Daarbij komt nog z'n gering vermogen om teleurstellingen te verdragen. Bij het geringste is hij sterk teleurgesteld, wordt lusteloos.

Het belangrijkste van dit alles is het niet meer in gemeenschap zijn met de naaste. Het feit, dat de neurotische criminele mens in het bijzonder zo alleen staat en niet meer het scheppende en inspirerende contact met z'n medemens heeft is m.i. het centrale punt. Of, zoals Brunner zegt: Der Mensch bekommt sein Ich nur vom Du her. Prof. Kempe, in zijn inaugurale rede, zei: "Het wezenlijke van de mens is dus het in gemeenschap zijn met de anderen en wanneer de criminele mens dat heeft prijsgegeven dan doet hij iets, dat hij vanuit z'n wezensgrond niet doen kan. Hij wordt iemand, die hij niet worden kan en hij ontwerpt een wereld, die er niet zijn kan en daardoor komt hij in een wanverhouding tot die wereld te staan". Fenomenologisch is het de

betrekking tussen het ik en het niet-ik, of dat laatste nu is het eigen lichaam, de andere mens, God als de bovenmenselijke krachten, die op de mens inwerken. Dat zijn de drie relaties van het ik als kern tot de omgevende wereld; die zijn dan alle drie gestoord. Een grote factor in de verhouding tot het eigen lichaam, die vaak bijzonder gestoord is, is b.v. als iemand meent dat hij lichamelijk afstotend is of niet voldoet aan wat van hem verwacht wordt (ouders die het kind steeds t.a.v. hun verschijning bevitten). Dat kan doorwerken met het gevolg, dat hij als volwassene een afschuwelijk complex heeft dat hij niet normaal is, omdat hij b.v. te klein is, of scheel, of een bril moet dragen. Het kan bijzonder ondermijnend zijn voor de verhouding tot de naaste, voor die tot de andere sekse.

Dit zijn de dingen, die in het centrum staan van de vorm van therapie die nu op de voorgrond staat, n.l. socio-therapie.

Maar ook de verhouding van de mens tot zichzelf is zeer voornaam; de mens moet eerst verzoend zijn met zichzelf. Die socio-therapie kan dus eigenlijk zijn goede ontplooiing pas krijgen wanneer de mens van zichzelf weet en enigermate bewust geworden is van z'n instelling op de medemens. Want een mens kan deze instelling niet veranderen als hij niet weet wat die instelling eigenlijk is. Want we hebben toch allemaal het evidente gevoel (het beleven) in onszelf dat wij keuze kunnen doen, dat we niet als een machine worden gedirigeerd. Maar wanneer wij ons verplaatsen in de gedachtengang van een mens, die niet het gevoel heeft dat hij keuze kan doen, maar zich gedreven voelt in een hem overstromende kracht in een bepaalde richting; wanneer hij dat meent, dan kan er van verandering geen sprake zijn. Dat veranderen kan slechts binnen de kring van dingen die men van zichzelf begrepen heeft. Daarom moet de eerste opgave van de therapeut zijn, de mens een inzicht te geven van de achterliggende (onbewuste) motieven van zijn handelingen. Eerst moet hij iets er van begrijpen. In de tweede plaats moet het begrepen dan nog geaccepteerd worden, hij moet accepteren dat deze onbewuste motieven er bij hem zelf zijn; dat is een heel moeilijk proces. En als dan tenslotte deze mens wenst te veranderen, dan kan verbetering optreden.

Het is voor de psychiater meestal niet erg moeilijk om na onderzoek iemands structuur in betrekkelijk korte tijd te

doorgronden. Daarvoor bestaan allerlei middelen, die hem als het ware met Röntgenstralen doorlichten zonder dat hij er zelf weet van heeft. Het is dan betrekkelijk eenvoudig om de onbewuste doelstelling te herkennen; dat kan in een half uur à drie kwartier. Maar het kost vaak maanden en jaren om de betrokkene zelf met deze dingen vertrouwd te maken en het is volkomen onwerkzaam om het inzicht van de therapeut nu eenvoudig aan die ander mee te delen. Zó kan hij er niets mee beginnen. Want zelfs ook als hij het wél kan aanhoren en begrijpen, dan kan hij het toch nog niet als tot z'n Zelf behorend, aanvaarden. Als voorbeeld dit; Een moeder van enige kinderen leefde altijd in de gedachte, dat zij zich opofferde voor het gezin, dat ze zichzelf alles ontzegde. Het resultaat was dat het steeds moeilijker werd in huis en ze kreeg met haar oudste zoon zo'n ernstig conflict, dat geen normale omgang meer mogelijk was. Deze vrouw had dus al die jaren in de volstreckte overtuiging geleefd, dat ze niet anders deed dan zich met haar beste krachten op te offeren. Op een gegeven ogenblik verviel ze in volkomen apathie; ze deed geen mond meer open. Na 3 weken zwijgperiode bij mij met stug verzet zei ze: "Alles wat ik zeg is toch niet goed" en toen sloot ze haar mond weer. Bij nader onderzoek bleek, dat dit iemand was met ontzaglijk dominerende invloed, met perfectionistisch verlangen om erg in tel te zijn. Ze had een beroemde actrice willen worden en nu probeerde zij in het gewone huishoudelijke leven haar volstreckte onmisbaarheid te doen voelen; alle mensen thuis van zich afhankelijk te maken door overmatige verzorging (brood geheel gereed maken en zelf in kleine blokjes snijden, enz.). Die vorm van Zwangsbeglückung gaf haar een regelmatig overwicht. Nu was het verschikkelijk moeilijk om deze vrouw, die zo "van goeden wille" was, duidelijk te maken dat ze dit toch eigenlijk gedaan had om haar eigen voortreffelijkheid en onmisbaarheid tot uiting te brengen. Een dergelijk begrijpen betekent voor zo iemand de volledige ineenstorting van het eigen levens-aperçu. Het betekent dat ze alles zou hebben gedaan terwille van schijnmotieven en vanuit een irreële en zelfs oneerlijke gezindheid. Ik kreeg bij alles, wat ik daar over zei steeds het antwoord: "Ja maar dokter, ik heb toch nooit anders dan het beste gewild". Zo is het met alle neurotische mechanismen. En als het dan geaccepteerd is, dan rest nog, iemand er toe te brengen om te verande-

ren.

Hoe is het nu in de practijk met de neurotische delinquenten. In de eerste plaats doen we niet zo, dat wij hun onze inzichten gaan aanpraten zonder meer; verbale methodes zijn hier niet waardevol. Daarom zijn er zo weinig resultaten in de vroegere verbeteringsgestichten geweest. Men probeerde daar met aansporingen enz. deze soms goedwillende mensen tot verbetering te brengen. Maar een oude, geëmotioneerd vastgelegde instelling, die ontwikkeld was doordat in de jeugd bepaalde slechte ervaringen waren opgedaan (reëel bedrog, dat hij als kind had ondervonden) kan maar niet veranderd worden door te zeggen, dat je je medemensen moet vertrouwen. Wat wij dus trachten te doen, is te proberen deze neurotische jongens nieuwe ervaringen te laten opdoen, ook op emotioneel gekleurde wijze, die in staat zijn een correctie tot stand te doen komen op hun oorspronkelijke, tot ziekelijke instelling geleid hebbende, ervaringen. Wanneer een gevoelservaring, die is ingegeven onder sterk, positief gericht effect, kan worden toegediend, kan misschien het bolwerk van de instelling door slechte ervaring, doorbroken worden. We moeten dus beginnen met te rekenen op een heleboel verzetshoudingen. Bij de "zich opofferende" vrouw uit het voorbeeld waren de motieven ook terug te voeren bij dingen uit haar jeugd; zo ook bij deze jongens. Hun jeugd zat vol met elementen, op grond waarvan zij hun huidige instelling baseren. Die haatinstelling is volgens hun ervaringen gerechtvaardigd; de mensen zijn niet te vertrouwen. Hun ervaringen zijn van een kwaliteit, die ongetwijfeld reden geeft om deze conclusie te trekken; ze zijn in hun leven vaak bedrogen, vernederd en gekrenkt. Dus wat wij bedrijven is praktische verzoeningsterapie. Wij geven gelegenheid om de oude wonde tot genezing te brengen, deze toe te dekken zodat ze niet telkens gestoten wordt. Hun uiterst gevoelige instelling willen wij eerst wat minder gevoelig maken. We dragen hun genegenheid toe, verschaffen hun een prettige omgeving, blijven onverwoestbaar welwillend ondanks hun negatieve instelling. Ze komen bij ons vanuit de gevangenis; hiër staan de deuren open. We zeggen "je kunt weglopen als je wilt. Bovendien ben je op proef hier en je mag zelf bepalen of je blijven wilt (natuurlijk voorzover dit redelijk mogelijk is). We appeleren dus rechtstreeks aan hun verantwoordelijkheidsgevoel ofschoon ze juridisch vaak verminderd toerekeningsvatbaar zijn verklaard. Want als we ze tegemoet zouden treden op een wijze, waaruit kan blij-

ken dat we ze niet verantwoordelijk achtten, dan zouden we hen devalueren en ze niet als gelijkwaardige medemensen, doch van boven af behandelen. Dat moet tot elke prijs worden vermeden. Want onze bedoeling is zelfstandige mensen te kweken die weer de verantwoordelijkheid voor hun eigen daden kunnen aanvaarden. En dan moeten we hun niet het gevoel geven, dat we hen minder achten dan onszelf. Het appel aan hun verantwoordelijkheidsgevoel is van essentiële betekenis. Natuurlijk moeten wij bij dit appel rekenen op mislukkingen, want vaak is de instelling niet zo dat ze werkelijk willen veranderen. Velen komen met de gedachte "Je kan daar beter zitten dan in de gevangenis. Ik zal het wel zo weten te "versieren", dat ik gauwer in de maatschappij kom. Maar al gauw blijkt het hun, dat ze deze instelling niet kunnen volhouden, vooral doordat in de groep over alles gesproken wordt. Ze worden zó geëxponeerd aan die tussenmenselijke relaties, aan de uitwerking van hun gedrag en de gedragingen van de anderen, dat ze wel tot de ontdekking moeten komen, dat ze het niet kunnen "versieren", zoals ze zo mooi op hun eentje bedacht hadden, wat toen natuurlijk impliceerde de anderen er buiten te houden. Dat dit niet lukt zint hun niet en deze mensen lopen dan weg omdat ze niet opgewassen zijn tegen deze belasting, omdat ze niet rijp zijn voor de gedachte dat ze zelf een stap moeten doen (naar de groep toe). Ze proberen ons vaak met voorbeelden duidelijk te maken het recht van bestaan van hun negatieve instelling, ze proberen ons op de proef te stellen, waarbij ze verwachten dat wij zo zullen reageren als ze altijd van anderen gewend waren. Ze verlokken ons hier toe door ons het bloed onder de nagels te drijven met negatieve listen en sarrende houdingen. Ze verwachten dat wij vroeg of laat losbarsten en straf geven opdat ze dan zelf het gevoel kunnen hebben: zie je wel, de mensen reageren allemaal op dezelfde manier. Want de neuroticus is er op uit (en slaagt hier gewoonlijk ook in) steeds weer dezelfde ervaringen op te doen. Dat komt, omdat hij in die levenssituatie iets arrangeert, dat de ander aanleiding geeft om zo te reageren. Doordat ze b.v. gauw op hun tenen getrapt zijn, gaan ze gauw denken dat de ander het op hen gemunt heeft. Dat treffen we bij deze mensen vaak aan en ze provoceren om gelijk te krijgen. Het eist van de therapeut een behoorlijke dosis zelfbeheersing en zelfkennis om daar niet op in te gaan. Zouden we dat wèl doen, dan zouden we hen van de regen in de drup helpen. Wij tonen dus meegaandheid,

welwillendheid onder allerlei omstandigheden, d.w.z. dat we nu en dan genoodzaakt zijn (wanneer de provocatie te krachtig wordt of de grondslag van de gemeenschap bedreigd wordt) krachtig in te grijpen. Deze psychische therapie kan dan ook beslist niet bedreven worden zonder de sterke arm achter de hand. (even lachen: al is de arm sterk dan moet de hand toch groter zijn; hoe kan die arm er anders achter). Dit kunnen we ons dan wel permitteren omdat die arm niet de onze is maar van de maatschappij uitgaat (de justitie). Zo nu en dan kunnen wij die arm te voorschijn laten komen. Wij doen het niet, maar de maatschappij en wij arrangeren dit dan door die arm telefonisch te laten optreden (ha, ha). Indien iemand rustig voortgaat delicten te plegen, dan ondervindt hij van ons interne sanctiemaatregelen, maar als dat niet helpt, nemen wij de arm en dan komen ze weer in de gevangenis. Straf kunnen we bepaald niet missen voor delinquenten; daarom ben ik bepaald een voorstander van de gevangenis. Want de gevangenisstraf en de sterke arm vertegenwoordigen nu eigenlijk de nuchtere realiteit van "hiertoe en niet verder" en die realiteit moet dus ook werkelijk geldig gemaakt kunnen worden. Jonge delinquenten, vooral, recidivisten (16 - 21 jaar) zijn heel moeilijk toegankelijk. Want meestal is het zo, dat niet het besef bij hen aanwezig is, dat deze houding tot mislukking gedoemd is. Hij denkt nog, dat de mislukking is gekomen, doordat hij het niet handig genoeg aangelegd heeft. Een jonge jongen had in Rotterdam een ton verduisterd en het was hem gedurende enkele weken gelukt onvindbaar te blijven. In onze inrichting, die toen nog pas bestond, vonden ze zo iemand een enorme held. Maar ook deze knaap zag geen kans om niet gevat te worden. De teleurstelling onder de jongens bij ons was groot. Maar de instelling om zelf tot verandering te willen komen moet beginnen bij het besef, dat het op deze manier op den duur toch tot mislukking gedoemd is en voor het zover is, hebben ze eerst een reeks harde ervaringen met mislukking nodig. Daarom laten we op een gegeven ogenblik de mensen hun gang gaan als het niet anders kan, waarna ze na een nieuw delict weer worden ingesloten. Er is nu samenwerking en begrip van de zijde van de rechterlijke macht, met toekenning van kortere en ook van voorwaardelijke straffen, opdat het hiervoor genoemde proces versneld kan worden. Het is dus zaak snel te berechten, snel de gevoelige reactie van de maatschappij te laten ondervinden. (Vraag: dat zal toch in het gedrang komen met het directe algemeen belang, wanneer zo iemand zó weer losgelaten wordt op de gemeenschap).

Bij de omgang met deze mensen in de inrichting zien we dus eerst, of ze zo ver zijn om te begrijpen dat hun wijze van doen de juiste houding niet is. Dan trachten ze het eigen deficit van hun jeugd aan ons aan te bieden om dat aangevuld te krijgen en ze willen dan in eens een totale vergoeding zien (hetgeen in overeenstemming is met hun hierin nog infantiel stadium). Langzamerhand komt door de werking van de therapeutische gemeenschap een toestand, waarin ze meer gaan begrijpen. Vooral komt dit door de psychotherapeutische sfeer, een samenstel van imponderabilia, de hele sfeer in huis om een mens de mogelijkheid te geven zichzelf te zijn en in staat te zijn om z'n eigen gevoelens, positieve of negatieve, tot uiting te brengen; een tolerante sfeer dus, waarbij het niet nodig is om alleen maar vriendelijk te zijn, je alleen maar braaf te gedragen, maar waarbij ook niet gepoogd wordt de conflicten toe te dekken. We trachten juist deze tot uitbarstingen te laten komen, want conflictsituaties laten zich pas behandelen wanneer ze zichtbaar worden en niet wanneer ze in het verborgen voortleven. Nu worden deze ook voor de betrokkene zelf zichtbaar en daardoor hanteerbaar, zodat we hun duidelijk kunnen maken, dat je ook op een andere manier in zo'n conflict kunt handelen. Wij blijven neutraal en welwillend en dan kan een zeker inzicht ontstaan. Naast de individuele gesprekken maken we gebruik van groepstherapie. Groepstherapie is een ontwikkeling van de psychotherapie van de laatste 10 jaar. Deze is gebleken bij bepaalde mensen onder bepaalde omstandigheden een veel werkzamer middel te zijn om iemand tot betere aanpassing te brengen. Ik wil hiermede niet zeggen, dat de individuele methode nu niet meer nodig zou zijn of aan waarde verloren heeft. Voor bepaalde conflicthoudingen enz. blijft de individuele de aangewezen. Voor de criminele mens echter is de groepstherapie zo belangrijk omdat hij in isolement is, terwijl bij groepstherapie hij het gevoel krijgt ergens bij te horen, geaccepteerd te worden en gelegenheid te hebben zich, hoe dan ook, te uiten en te zien dat de anderen dat ook doen, zodat in vergelijking de eigen moeilijkheden hun kleiner gaan voorkomen. Allerlei agressies en spanningen worden geventileerd, waardoor er ontspanning bij het individu ontstaat, vooral als hij merkt dat ondanks alle wrijving toch de weg hem niet afgesloten wordt. Opgespoord wordt wat de achtergrond is, hoe het gekomen is als b.v. twee ruzie hebben gekregen en dan leren ze distantie van zo'n situatie te nemen, zodat ze meer tolerantie t.o.v. de daden van de ander krijgen. Te vermelden is nog, dat bij ons therapeutisch arsenaal naast vorengenoemde vormen van gemeenschapstherapie met allerlei aan-

moedigende en ondersteunende inzichten, een belastingstherapie hoort, waarbij ze voortdurend meer worden belast met de factoren, die in de normale maatschappij geldig zijn.

Want als de mens in zo'n beschutte omgeving leeft, waar iedereen vriendelijk, toegankelijk en welwillend blijft, dan moet hij er mee rekening houden, dat dat in de maatschappij niet het geval is. Hij moet niet zo'n kasplantje worden, dat hij later direct in elkaar stort in de gewone maatschappij. We moeten daarom het vermogen om teleurstellingen te verdragen aankweken en hun leren tot op zekere hoogte ook onrechtvaardigheden te verdragen. Wij proberen dat geïndividualiseerd te doen en zoveel mogelijk binnen de grenzen van het dragelijke, welke grenzen voor ieder mens anders liggen. Wij zoeken naar de gemiddelde maatstaf van wat de mens in de samenleving moet verdragen. Daartoe geven we hun vertrouwensfuncties en zelfregering; dus geen discipline zonder dat ze ook subject van deze discipline zijn. En dan gaan we trapsge wijze verder op deze manier om ze een betere grondslag te geven. Een andere factor is het verbreden van de basis van de neurotische mens. Deze staan, in het bijzonder de neurotische delinquent, op een zeer smalle basis. Ze bezitten geen zelfstandigheid, hebben geen vertrouwen in de medemens enz. Ook is hun ontwikkeling te gering en te eenzijdig, zodat ook daardoor de basis smal is en steunpunten moeten worden opgebouwd door hun ontwikkeling te bevorderen in het geven van enig inzicht in en deelnemen aan allerlei vormen van cultuur, die een mens tot voldoening kunnen strekken. We brengen ze in aanraking met beeldende kunsten. We verschaffen ze recreatie mogelijkheden om aan eigen gevoelens op spontane creatieve wijze uiting te kunnen geven. We geven ze onderwerpen, die emotioneel geladen zijn en daarover kunnen ze dan in vrije expressie boetsen, schilderen e.d. Deze onderwerpen zijn dan b.v. vader of moeder en zoon, eenzaamheid, vertrouwen, mislukking, toekomst, succes e.d. We zien dan, dat ze zichzelf hierdoor meer gaan ontdekken en ze het gevoel van verruiming krijgen door te ervaren dat ze zelf ook deel hebben aan het creatieve vermogen. Al deze dingen brengen een verbreding van de basis en daardoor een hechtere ontwikkeling van de persoonlijkheid.

Nu zijn er verschillende factoren, die ons aanleiding geven te zien of er verbetering mogelijk zal zijn. 1) de kracht van de motieven, die iemand drijven tot criminele handelingen 2) de kracht van de motieven, die iemand drijven om te willen veranderen, of dat hij slechts tot een koersverandering zal kunnen komen door ergere ervaringen en door weer in de gevangenis te geraken; 3) de kracht van het motief tot genezing. De genezings-

Wil is zeer bepalend of iemand kan genezen. Je zou zo zeggen: waarom zou hij niet willen genezen want hij heeft er alleen maar narigheid van. Ja, hij wil er ook wel van af, maar... met behoud van de voordelen van z'n hele ziekelijke instelling. Want bij het neurotisch symptoom zien we als begeleidend verschijnsel dat er bepaalde lustpremies en voordelen aan verbonden zijn, b.v. voordelen door lichamelijke stoornissen die neurotische mensen vertonen, door moe te zijn, hoofdpijn of darmstoornissen te vertonen. Ze hebben daar dan wel last van, maar ofschoon het naar en vervelend is wordt er met deze symptomen toch voor hen ook iets bereikt, dat hun onbewust lust brengt b.v. hij kan nu naar bed en er kan niets van hem worden geëist; of wanneer hij onbewust eigenlijk de mensen vreest dan is dit een symptoom van lichamelijke ongesteldheid, een motief zich terug te trekken. Het is dus voor de mate van lustpremie, dat het symptoom waarde krijgt. Zo ook bij de misdadiger. Iemand die diefstal pleegt, constateert dat hem dat in spanning brengt, hetgeen hem een grote mate van voldoening schenkt, die ver uitgaat boven het feit, dat hij dat en dat voorwerp in z'n bezit gekregen heeft. Ook geeft het een gevoel van triompf, een verhoging van het zelfgevoel; het geeft hem een plaats die hij anders, naar hij meent, niet bereiken kan. Zo voerde iemand met een internationale beruchtheid b.v. de meest wonderlijke stunts uit, als het zich uitgeven voor hoogleraar in de chirurgie. Hij had door boeken zich eerst wat vakjargon eigen gemaakt. Dan ging hij naar een kliniek, stelde zich z.g. voor en vroeg of hij de inrichting mocht bezichtigen. Met hoffelijkheid werd hij dan door de geneesheer-directeur rondgeleid en bij het afscheid zei hij dan: "och, wat treft dat nu vervelend; ik heb vergeten geld bij me te steken". Z'n "collega" wilde hem dan met plezier wel even f 100.- lenen, maar dat sloeg hij dan af en met breed gebaar zei hij aan f 50.- wel genoeg te hebben, die men hem dan natuurlijk met plezier gaf. Zo had hij dan met zeer beperkt geldelijk voordeel zijn lustpremie. Hij had 16 veroordelingen gehad en 11 à 12 jaar in de gevangenis doorgebracht. Langzamerhand kwam hij nu wel tot de overtuiging dat er iets mis met hem moest zijn, maar verder had hij er geen notie van. "Ik weet niet waarom ik dat doe; ik heb er altijd plezier in gehad en ik kan het niet laten". Het was een beaafde vent. Hij had b.v. door een boek het een en ander over Polen geleerd en hield hierover een referaat van een uur n.b. in het Frans. Alles lag heel duidelijk in z'n verleden. Hij was de jongste van 2 kinderen. Het was een familie uit de goeie middenstand. Wel was hij veel ziek geweest en stond hij daardoor volgens z'n zeggen altijd onder druk van z'n veel krachtiger broer;

hijzelf was maar een miezerig klein ventje. Al jong had hij de wens om dokter te worden. Sterk autoriteitsconflict met vader, die wilde dat hij in de zaak kwam. Hij projecteerde dat conflict op de maatschappij en het ging bij hem om de triompf en de eer; vandaar dat hij die directeur van de kliniek denigreerde door hem achteraf voor gek te doen staan, na zichzelf eerst gelaafd te hebben aan eerbetuigingen; dat geld was voor hem bijzaak. Op z'n 40ste jaar, na 16 veroordelingen, was hij toch bereid dit in te zien en tot nu toe (er zijn nu sindsdien twee jaar verlopen) is het goed met hem gegaan. Volgens de statistiek is intussen minder dan de helft verdwenen, alvorens de behandeling tot een eind kon worden gebracht. Dat is een belangrijk resultaat als men weet hoe deze mensen vroeger voortdurend recidiveerden. Er is ook andere dan alleen medisch-therapeutische hulp, n.l. vormen van toezicht door hen te steunen door belangstellende aandacht, die toch van ontzettend veel waarde zijn en die b.v. nu ze in een beter georganiseerde vorm gebracht worden, al ongeveer drie kwart van de recidivisten gunstig beïnvloed hebben; dus gewone reclasserings-aandacht. Daarbij is de medewerking nodig van hen die belangstelling hebben voor de criminele mens en die bereid zijn hun aandacht te geven in de vorm van toezicht b.v. bij voorwaardelijke straf, als hulp bij gezinsvoogdij, of om bemiddeling te geven bij het vinden van een betrekking. Daarbij is het van grote waarde als er mensen zijn die hun hulp hieraan kunnen geven. Nog één ding naar voren brengen: Wanneer de hulpverlening in Uw belangstelling staat, houdt dan steeds voor ogen dat de delinquent niet het object van reddingspogingen wil zijn, maar dat hij het accepteert, als U z'n waarde als medemens zoveel mogelijk intact laat en hij nimmer het gevoel krijgt genadebrood te ontvangen. Ik heb de stellige overtuiging, dat, wanneer wij met dit werk verder gaan, de toekomst zal leren, hoe groot de positieve invloed is van de juiste menselijke relaties, en dat met cijfers zal kunnen worden aangetoond, hoe belangrijk die invloed ten goede heeft gewerkt.

G.H. van Asperen - De misdaad als gevolg van ontwikkelingsstoornissen.

Niet iedere misdaad is het gevolg van ontwikkelingsstoornissen en zelfs waar deze een rol spelen, zijn ze meestal niet de hoofdzaken. Voor het gedrag van de mens zijn meestal wel twee groepen van oorzaken aanwezig.

Bij de eerste groep ligt het accent sterk op de situatie. Aardrijkskundige, maatschappelijke, economische, familiale en vele andere factoren spelen hier een rol, zoals b.v. vochtigheid van het klimaat, dichtheid van de bevolking, vijandigheid van de natuur, economische toestand op een bepaald moment, standsverschil, verschil in ras, behuizing, invloed van familieleden of van leraar, enz. Op een zeker ogenblik kunnen deze factoren een uitnodiging, een aanleiding zijn tot een bepaalde daad, tot een bepaald antwoord. Zo zouden we kunnen zeggen, dat in een combinatie van honger, geldgebrek- en onvoldoende toezicht een uitnodiging kan liggen om brood te stelen; dat oorlog, bedreiging en mishandeling tezamen iemand er toe kunnen verleiden een vriend te verraden. Maar alleen al het feit, dat niet ieder in een soortgelijke toestand op dezelfde manier reageert, bewijst dat de situatie van het moment nooit een absoluut dwingende oorzaak is.

De tweede groep van oorzaken ligt in de individuele persoonlijkheid; een mens geeft zijn persoonlijk antwoord op de situatie.

Als we nu a) enerzijds trachten de voorwaarden voor betere toestanden, betere situaties meer en meer in de hand te krijgen, zo kan het wellicht anderzijds b) zijn nut hebben, ons af te vragen, hoe die en die mens tot de persoonlijkheid is geworden, zoals we haar nu aantreffen.

Wanneer we nu, ondanks betere voorwaarden, die we menen te hebben geschapen wel zien, dat kinderen en ook volwassenen het toch heel anders gaan doen dan we verwacht hadden, bekruipt ons een gevoel van onbehagen en om deze onmacht wat van z'n verschrikking te doen verliezen geven we aan deze mensen een benaming; iets wat een naam heeft lijkt niet meer zo verontrustend onhandelbaar. Zo catalogiseren we in neurotici, misdadigers, "gewone" mensen. Ook troosten we onszelf dikwijls met een afwijkend gedrag toe te schrijven aan een bepaalde fase in de ontwikkeling en we zeggen dan: "het hoort nu eenmaal bij deze leeftijd; hij zal er wel overheengroeien". Men is dan blij iets aan de ontwikkeling (men bedoelt dan eigenlijk opleiding) te kunnen doen en begint ijverig met een training, waarbij men te goeder trouw tracht deze weerbarstige pupil in een "juist" patroon te krijgen; men gaat abstracte begrippen, (die zo in het algemeen in een bepaalde cultuur als positief worden beschouwd) toepassen op een "einmalige" persoonlijkheid, op een levend mens en ziet tot z'n teleurstelling, dat het in het geheel niet volgens plan gaat.

Hoe krijgen we nu enig begrip van de achtergronden van het menselijk gedrag, omdat we inplaats van tot een soort dresuur, tot persoonlijke ontplooiingen dus tot werkelijke opvoeding kunnen bijdragen. We komen dan al dadelijk tot twee principiële vraagstellingen: 1) wat moeten we verstaan onder het verband met de collectieve situatie; 2) wat was er individueel in die persoon in aanleg aanwezig; de vraag dus naar wilsvrijheid. Deze slechts schijnbaar tegengestelde begrippen collectiviteit en individualiteit; hebben de psychologie vanaf de oudheid (toen ze nog deel uitmaakte van de filosofie) bezig gehouden en vinden hun overkoepeling in woorden als: "De persoonlijkheid van de mens houdt niet op bij de huid" (Murphy). Zo spreekt Adler over de taak van de mens in de drie levensgebieden n.l. in z'n verhouding tot de medemens, tot de materie en tot sekse. De onbelemmerd opgaande lijn naar de medemens gaat van een goede moeder/kind en vader/kind verhouding via allerlei groepen als gezin, familie, buurt, school, vereniging, kerk, dorp of stad, provincie, staat, vaderland, collectiviteitsgevoel tot gemeenschapsgevoel sub specie eternitatis.

In de opgaande lijn naar de materie zien we dat een gezonde ontwikkeling van het schoonheidsvermogen, het scheppingsvermogen, leidt tot ware arbeidsvreugde, die ver boven de techniek uitgaat.

De verhouding tot de andere sekse tenslotte is, individual-psychologisch gezien, niet het uitgangspunt van alle menselijke verhoudingen, maar de laatste en hoogste vorm er van.

Wanneer nu de eerstgenoemde lijn, die naar de medemens, ergens in de jeugd onderbroken werd, dan ontstond een ontmoediging tot het argeloos voortgaan op deze weg, daar door het afbreken een stap zou zijn vereist over die breuk heen, waarbij zo'n jeugdig iemand kopschuw was gemaakt en een zijsprong maakte (zich op neventerrein ging begeven), hetzij in aanvallende of in afwerende houding. Bij gebrek aan bemoediging kan zo dit neventerrein tot het terrein van de misdaad worden. "Misdaad is imitatie van heroïsme door een lafaard".

Op de lijn naar de materie ontstaat de stagnatie eveneens uit een ontmoedigd worden, waardoor de vreugde der training, de vreugde in de arbeid zelf, verloren gaat; het gaat dan om het te bereiken doel, dat men snel en met zo weinig mogelijk arbeid wenst na te streven.

Wat tenslotte de in z'n seksuele verhouding gestoorde betreft: ook hier zien wij, dat hij zichzelf niet ten volle durft te

geven en hieruit vloeit voort, dat hij zich laat beperken tot een onvolwaardig partner (kind, seksegenoot etc.), of zichzelf een resultaat bereidt door z'n partner te vernederen(perversie).

De factoren-groepen a en b nu, spelen in hun invloed op de ontwikkelingsgang van het leven van de mens een dubbele rol. Ze hebben hem in de verleiding gebracht tot het cultiveren van een "mening" (levensstijl). Later is geen duidelijk onderscheid meer te zien tussen datgene, wat behoort bij de persoonlijke aanleg tot eigen ontwikkeling van dit individu en dat, wat meer zou zijn geweest, zijn aanpassing aan de gemeenschap. Het is dus niet juist om bij de behandeling van neurotici een scherp onderscheid te maken tussen psycho-therapie en psycho-pedagogie.

Te vermelden is nog, dat ontwikkelingsstoornissen kunnen leiden tot een neurotisch gedrag, dat we misdadig moeten noemen. Als we ons met de grote groep van neurotische delinquenten gaan bezighouden, dan zullen we bij therapie en pedagogie steeds in het oog moeten houden, dat het hiër om ontwikkelingsstoornissen gaat en we alleen kunnen helpen door terug te zoeken naar de onderbreking, waar de stoornis in de drie lijnen is ontstaan en de moed niet meer aanwezig was. Vanuit daar moeten we dan trachten deze mens weer het gevoel te geven ergens bij te behoren (b.v. bij een groep), hem het gevoel van bescherming te geven, tengevolge waarvan hij de moed zal kunnen opbrengen de volgende stap te zetten. Eerst dan heeft therapie zin. We moeten deze mensen in groepsverband in vrije expressie opnieuw leren experimenteren, zoals ze dat als kind hadden behoren te doen. Door neurotische mensen, dus ook door bepaalde neurotische delinquenten, te plaatsen in een dergelijke situatie, een situatie vanwaaruit ieder van hen zich geleidelijk volgens z'n aanleg kan ontwikkelen en aanpassen heeft spreker tot op heden bemoedigende ervaringen opgedaan. Hij heeft het vertrouwen in de toekomst met cijfers de belangrijke resultaten te kunnen aantonen en dan steeds betere resultaten van deze arbeid in uitzicht kunnen stellen.

oo-o-o-o-o-o-oo
-o-o-o-o-o-o-
o-o-o-o-
o-o-o-

Dr. M. Zeegers: Wat leidt tot misdaad?

Deze vraag lijkt gemakkelijk te beantwoorden. Men vindt het immers wel enigszins begrijpelijk ofschoon afkeurenswaardig en "slecht", indien iemand, door wat genoemd wordt hartstocht, haat, egoïsme e.d. tot een vermogensdelict komt. Onbegrijpelijk lijkt het echter, indien de dader zijn misdrijf pleegt omwille van de daad zelf en niet in de eerste plaats ter bereiking van een gesteld doel.

Ten aanzien van de beoordeling is men tot een aantal normen gekomen, overtreding waarvan strafbaar geacht wordt. Zo onderscheidt prof. van Bemmelen 4 normen: de natuurlijk norm als de vanzelfsprekende eis tot instandhouding van het leven, alsmede 3 zedelijke normen: naastenliefde, waarachtigheid en kuisheid. Waar het zo moeilijk was om tot een enigszins billijk lijkende beoordeling te komen wanneer b.v. een dief steeds stal zonder zich verder om het gestolene te bekommeren, of in gevallen b.v. wanneer iemand het niet laten kon brand te stichten, redde men zich nog in de 19e eeuw uit de verlegenheid deze mensen met quasi wetenschappelijke woorden als kleptomanen, pyromanen e.d. aan te duiden. Ook rubriceerde men bepaalde delicten als inherent aan speciale bevolkingsgroepen. Met dergelijke benamingen en rubriceringen echter werd slechts iets beschreven, doch niets verklaard. Dat men zich in die tijd tevreden stelde met een beschrijving getuigt van een visie op de mens als een statisch wezen.

De diepte-psychologie gaf zich rekenschap van het dynamische van de mens en ging er naar streven het menselijk gedrag terug te brengen op allerlei onbewuste verlangens en motieven. Zo bracht Freud hier veel meer inzicht, ofschoon zijn theorie het gevaar in zich kan hebben de mens van verantwoordelijkheid en schuld te ontheffen, waardoor velen er toe kwamen de misdaad als ziekte te beschouwen. Lindner zegt in z'n boek *Lawbreak and Crime*, dat vanuit onbewuste invloeden de misdadiger deze daad moet bedrijven om de integriteit van zijn persoonlijkheid te redden. Inderdaad zou men dit van de psychoticus kunnen zeggen, omdat hij zo volledig gebonden is aan het Es, dat hij niet eens toekomt aan keuze. De neuroticus echter heeft wél het conflict, aldus wél de keuze tussen Ich en Es, maar geeft bij misdaad toe aan het Es; hij is dus wél verantwoordelijk. Hij, de "echte" criminoticus, maakt een compromis en pleegt de daad, waartoe in onze cultuur dikwijls economische en sociale factoren verlokken, aanleiding geven. (Prof. Querido gaat nog verder en zegt dat ook lichamelijke factoren in het spel zijn en zo spreekt hij van psycho-socio-somatische verbanden). Maar is misdaad nu ziekte? Lindner onderscheidt in z'n

boek de misdaad, voortkomend uit materieel egoïsme (b.v. oneerlijke zakenman, ofschoon deze eerst strafbaar wordt als zijn oneerlijkheid in botsing komt met een wet) en die, voorkomend uit de vitale neigingen, uit de algehele persoonlijkheid van de dader. Naar deze laatste groep nu, gaat onze belangstelling uit. Bij deze, "echte", criminoticus moet de misdaad een behoefte bevredigen, waaruit volgt, dat deze behoeftebevrediging, dit symptoom kan verdwijnen, zolang de behoefte niet opnieuw ontstaat. Ook het toedienen van straf, waar de dader a.h.w. om vroeg en waardoor hij binnen het domein van z'n levensstijl bevrediging krijgt, kan dus tijdelijk een symptoom verdwijnen. Maar ontwaakt de behoefte weer, dan grijpt deze, eigenlijk ongehopen, criminoticus naar steeds grotere doses, zodat iedere volgende recidive van ernstiger aard lijkt, terwijl toch steeds hetzelfde proces aan de gang is. Het is - al moet natuurlijk elk van z'n handelingen ook apart geduid worden - zaak om gewaar te worden waar deze mens met z'n daden (onbewust) naar toe streefde.

Prof. Baan in z'n boek "Misdad en Recht" zegt, dat, ofschoon wel misdaad vanuit psychose en ook vanuit neurose bedreven wordt, de begrippen ziekte en misdaad goed uit elkaar dienen te worden gehouden; dit in verband met de verantwoordelijkheid.

Overigens spreekt ook dit boek van minusvarianten, die, doordat ze niet bij machte zijn de toestand en dus de gevolgen te overzien, er "gauwer in lopen".

Maar volgens spreker is het dit niet alleen. Zoals, gedurende het gehele betoog, worden de toehoorders ook hier, aan de hand van concrete gevallen, diepgaand geconfronteerd met de problematiek van de uit het paradijs verdreven mens, met de tragedie van uit ondragelijke leegte voorkomende (mis)daden, die deze leegte nimmer duurzaam vullen, zodat ze steeds opnieuw en in ergere mate worden begaan.

MEDEDELINGEN VAN HET SECRETARIAAT.

Op 15 en 16 september zal in Parijs een bijeenkomst gehouden worden door de bestuursleden der verschillende groepen. Er zal o.a. gesproken worden over een te houden congres in 1957.

De Engelse groep deelt mee dat er op 28 - 29 September 1956 de "Weekend Lecture School" wordt gehouden. Thema: Ips and Happiness in Work "Braziers Park, Ipsden near Reading, Oxfordshire.

Aanmelding: Miss R.M. Smith, 3 Sherborne Gardens, Ealing, London W 13.

Tot de werkgemeenschap zijn als medewerkers toegetreden:
Mejuffrouw C.M.Kaper - Hoofdempl. P.T.T. Wolgenkade 20,
Wormerveer.

De Heer Van Beest - Scheepsbouwkundige, Wessel Gansfort-
straat 21, Amsterdam-W.

Mevr. A. van Beest-Cocural - Huisvrouw, Wessel Gansfort-
straat 21, Amsterdam-W.

Mej. M.A. Brackmann - Verpleegster, Straatweg 226,
Rotterdam-N.

Mej. A.H.E. van Wijk - Maatschappelijk Werkster, Engweg 5,
Laren N.H.

Mej. G.J. Hesmerg - Maatschappelijk werkster, Richard Hol-
straat 5a, Vlaardingen.

Adreswijzigingen:

Mejuffrouw. W.A. van Wijk is verhuisd naar:
Duinweg 33, Santport, station.

BIJEEENKOMSTEN IN DE VROUWENCLUB.

Op 29 september a.s. om 4 uur zal de Heer H.W. von Sassen, psycholoog, spreker over "De rol van het machts- en geldingsstreven".

Om 7.30 uur, zal de Heer Vinkenborg vertellen over z'n indrukken van het N.E.F. congres en Dr. Ronge zal verslag uitbrengen van de conferentie te Parijs.

Op 20 oktober a.s. om 4 uur, zal Dr W. Oësterreicher, psychiater, spreken over: "Enkele aspecten van de Indische mens".

Om 7.30 uur, bespreekt Dr Ronge een geval uit z'n praktijk.

Kaderuitbreiding:

Wat wij in no 18 van de 5de jaargang kaderuitbreiding hebben gen emd, hiervoor willen wij U het volgende mededelen. Het bestuur wil een verdere uitbreiding van de kennis van de Ind. Psychologie overlaten aan eigen initiatief. Men kan zich wenden tot een der docenten van de cursus of tot een erkende Ind. Psycholoog.

Nadere inlichtingen bij mevr. M.A. Heyligers-van der Syp.

Adressen, leden van het Secretariaat.

1ste secretaresse: Mevr. W.J. Steiner-Veth, Fr. van Mierisstraat 134, Amsterdam-Z. Tel. 721114.

2de secretaresse: Mevr. I.M. Klompe-Gassée, Cort van der Lindenstraat 5, Halweg v.h. Tel. K. 2907 - 960.

Penningmeesteresse: Mevr. C.A. Breus, Dorpsstraat 37, Lunteren.

Cursus-organisatie: Mevr. M.A. Heyligers-v.d. Syp, Gerrit v.d. Veenstraat 51 b, Amsterdam-Z. Tel. 720881.

Bibliotheecaresse: Mej. L.C. van Dijk, Vossiusstraat 51 bel. Amsterdam-Z. Tel. 719742.

Alle betalingen, ook van het cursusgeld, aan de Amsterdamse Bank, bijkantoor: Van Woustraat, Postgiro 53251. Gemeentegiro A A 15, t.g.v. de Ned. Werkgemeenschap voor I.P.

BIBLIOTHEEK

Mej. L.C. van Dijk maakt de lezers er op attent, dat zij op het telefoonnummer 719742 alleen tussen 9-12 en 14-17 te bereiken is.

In de bibliotheek is nieuw opgenomen:

Fr. 4. Sigm. Freud - "Das Unbehagen in der Kultur".

De boekenlijst voor het cursusjaar '56-'57 eerste en tweede jaar is als volgt:

LITERATUURLIJST

EERSTE JAARSCURSISTEN

Dr. Fr. Künkel	Opvoeding tot persoonlijkheid.
Dr. P.H. Ronge	Levenstijdperken.
Dr. Alfred Adler	Mensenkennis.
Dr. Rud. Dreikurs (vert. A.C. Pabbruwe)	Alfred Adlers Individualpsychologie.
Dr. Rud. Dreikurs (vert. Dr P.H. Ronge)	Hoe voed ik mijn kind op.

TWEEDE JAARCURSISTEN

Dr. P.H. Ronge	Individualpsychologie.
Dr. Alfred Adler	Levensproblemen.
Louis Way (vert. Dr. P.H. Ronge)	Adler's Psychologie en Philosophie.
Dr. E. Wexberg	Sorgenkinder.
Dr. E. Wexberg	A. Individualpsychologie (Ein systema- tische Darstellung)
Dr. E. Wexberg	B. " " "
en Prof. Dr. H.L. Ansbacher	A. Alfred Adler Individualpsychologie.
Prof. Dr. H.L. Ansbacher	B. " " " "

DE VOLGENDE WERKEN WORDEN ZEER AANBEVOLEN ALS AANVULLING
VAN DE LITERATUURLIJST.

Dr. Alfred Adler	De psychologie van het individuele op school en in het gezin. (vert. P. Schilfgaard).
Dr. Alfred Adler	Techniek der Individualpsychologie 2de deel. Die Seele des Schwerer- ziehbaren Kindes.
Dr. Alfred Adler	Praxis und Theorie der Individual- psychologie.
Dr. Alfred Adler	Über den Nervösen Charakter.
Dr. Alfred Adler	De zin des levens.
Dr. Fr. Künkel	Einführung in die Charakterkunde.
Sofie Lazarsfeld	De vrouw en haar levensgezel.
Dr. Alexander Müller	Du sollst ein Segen sein.
Prof. Dr. Oskar Spiel	Am Schaltbrett der Erziehung.
Dr. P.H. Ronge	De psychische opbouw der persoon- lijkheid.

Leden en medewerkers kunnen de boeken die niet op deze lijst
voorkomen aanvragen.

Deze worden op de cursus of aangetekend uitgegeven. Ook bij
terugbezorging:

Maandagavond of aangetekend terug te zenden aan Mejuffrouw
L.C. van Dijk, Vossiusstraat 51 bel. Amsterdam-Zuid.

Kosten van porto storten op naam van Mej. L.C. van Dijk,
bijkantoor Amsterdamse Bank, v. Baerlestraat, Amsterdam.
